

Plicní cirkulace

Poměr plicní ventilace a perfuze

vaclav.hAMPL@lf2.cuni.cz

<http://fyziologie.lf2.cuni.cz>

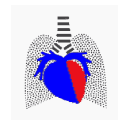
<http://vh.cuni.cz>

prof. MUDr. Jan Herget, DrSc
(1945-2019)

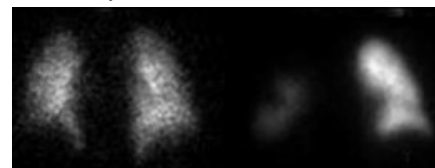
UNIVERZITA KARLOVA
2. lékařská fakulta

1

Transport plynů v plicích určují

- Plicní ventilace
  - jak se O_2 a CO_2 dostanou k alveolokapilární membráně
  - co určuje množství plynu, které se vymění mezi atmosférou a alveoly
    - mrtvý prostor
    - funkční reziduální kapacita (FRC)
- Plicní difúze
  - určuje přechod O_2 a CO_2 přes alveolokapilární membránu
- Plicní perfuze
  - jak je krev nasycená O_2 , s malým obsahem CO_2 , z plic odváděna do tkání a přiváděna krev venózní
- Poměr mezi plicní ventilací a perfuzí

ventilace

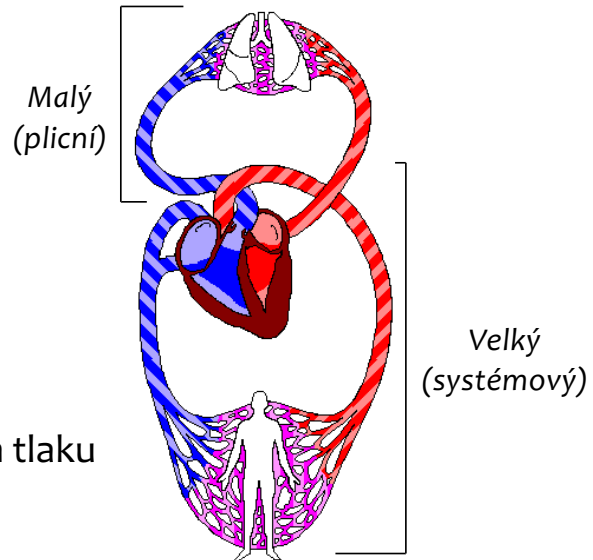
perfuse

2

Zvláštnosti plicní cirkulace

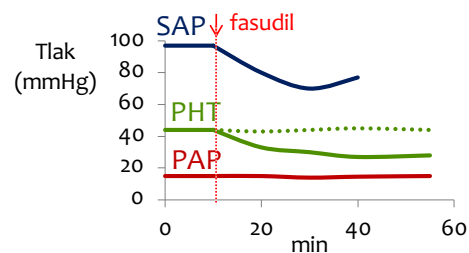
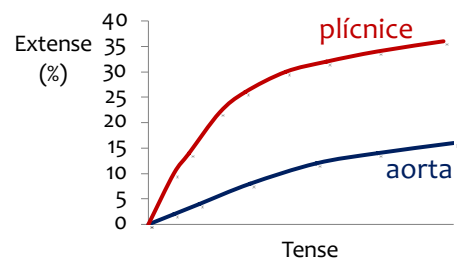
- Funkce (O₂ do krve)
- ~ celý srdeční výdej
- Kolem kapilár vzduch
→ žádná opora proti intravaskulárnímu tlaku
→ ten musí být nízký
- Vysoký průtok při nízkém tlaku
→ nízký cévní odpor

4

Plicní cirkulace: nízký klidový cévní odpor

- Krátké cévy
  - Hagen–Poiseuille
 $R = 8L\eta / \pi r^4$
- Tenká stěna cév
(velká poddajnost)
- Minimální klidový tonus

5

Parametry plicní vs. systémové cirkulace

mmHg	Plicní	Systémové
arteriální		
začátek kapiláry		
konec kapiláry		
atrium		
hnací tlak		
zaklínění		

6

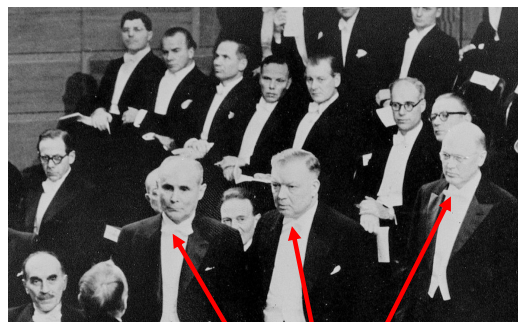
Metody

■ Katetrizace

✓ tlaky

1929

André Frédéric **Cournand** (1895 - 1988)

Werner Theodor Otto **Forßmann** (1904-1979)

Dickinson Woodruff **Richards, Jr.** (1895-1973)

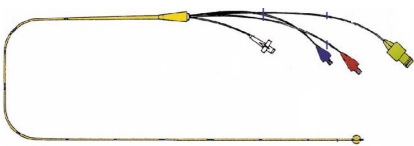
Nobelova cena 1956

7

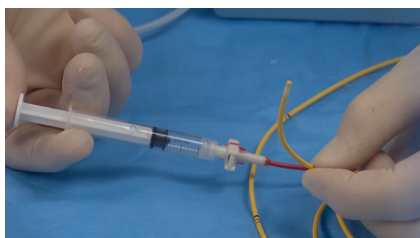

12

■ **Katetrizace (Swan-Ganz)**

- ✓ tlaky (vč. v zaklínění)
- ✓ srdeční výdej

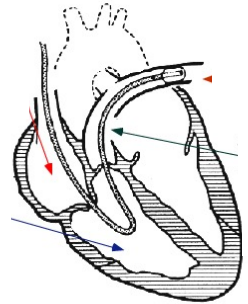
Metody

H.J.C. "Jeremy" Swan
(1922-2005)

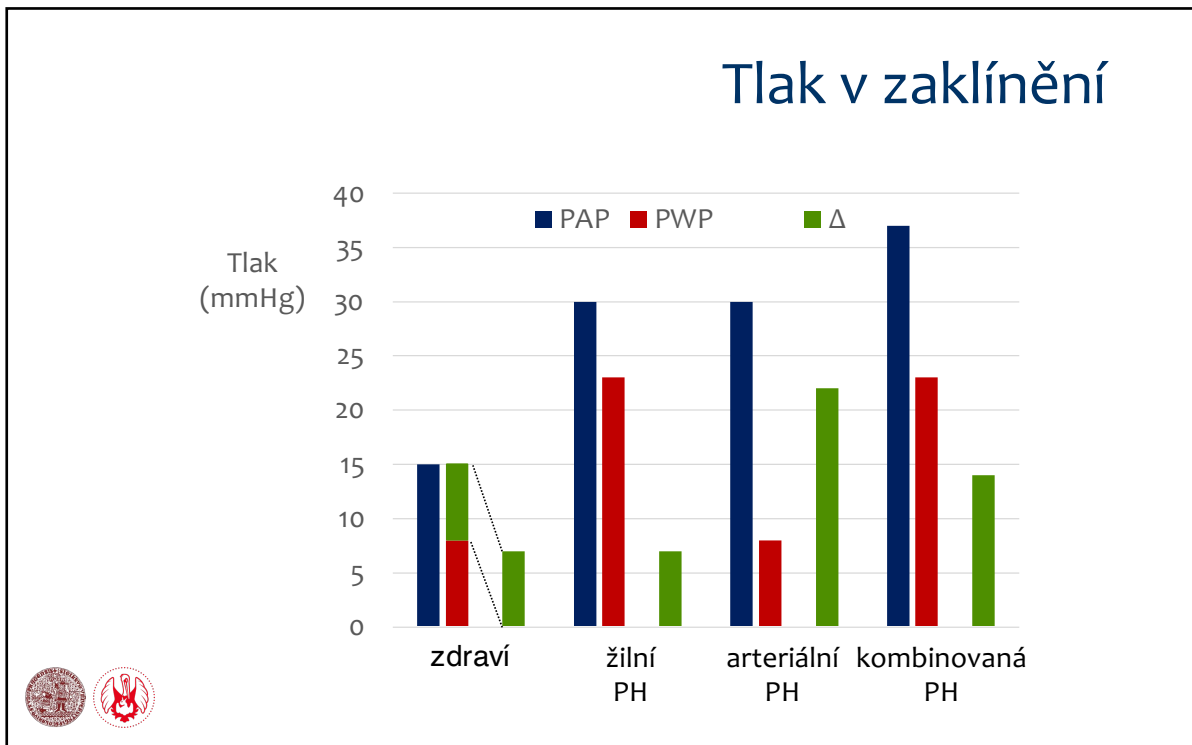

Vilém Ganz
(1919-2009)

13

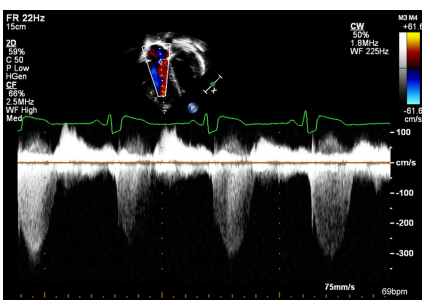
15

Metody

Christian Andreas Doppler (1803-53)

- Katetrizace (Swan-Ganz)
  - ✓ tlaky (vč. v zaklínění)
  - ✓ srdeční výdej
  - ✓ zátěž
  - ✓ vazodilatační test
- Echokardiografie (Doppler):
  - max. rychlost trikuspidální regurgitace (TR_{max})
  - (Bernoulli: $\Delta P = 4 \times TR_{max}^2$)

16

Bronchiální cirkulace

- Systémové řečiště
- Výživa dýchacích cest a větších plicních cév
- Část anastomozuje do plicních žil:
“fyziologický” zkrat
  - cca 1% srdečního výdeje
  - snižuje PaO₂ o ~2 mmHg, SaO₂ o ~0.5%
- Při embolii umí částečně nahradit plicní cévy

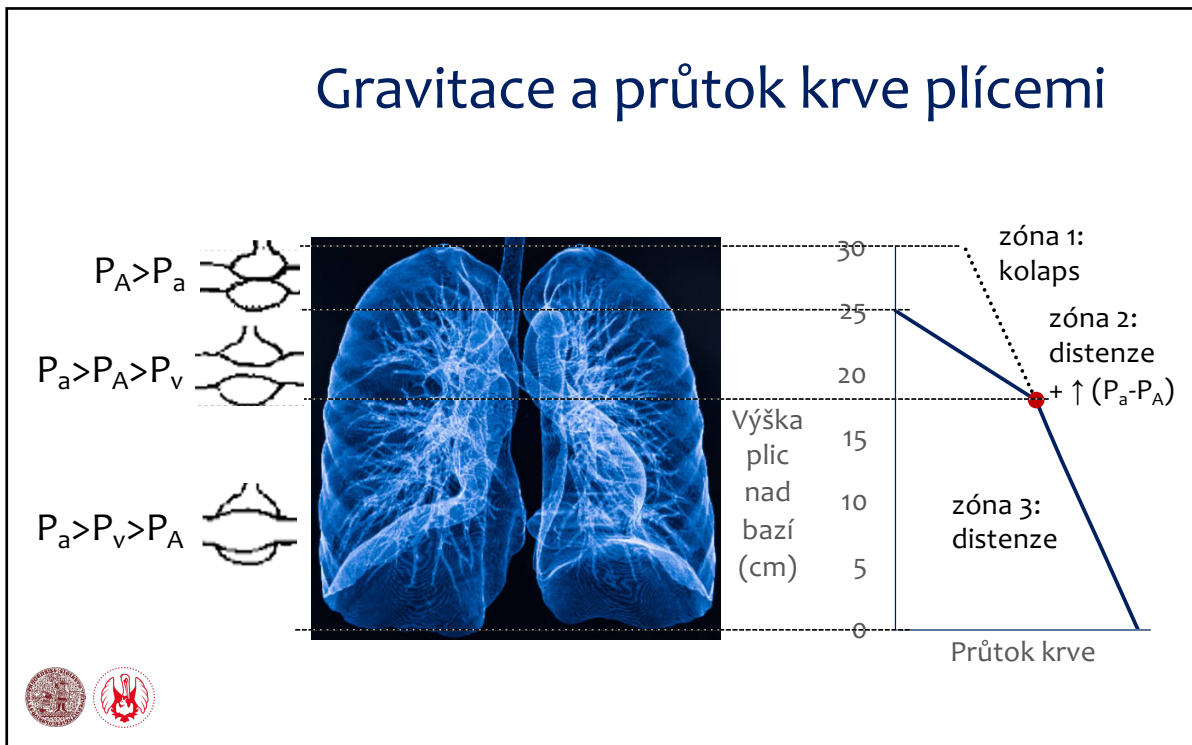
18

Další funkce plicní cirkulace

- Metabolické
  - ACE (1 & 2)
  - odstraňování BK, ET, 5-HT...
- Filtrování embolů
  - PAP v klidu ↑ až při ucpání >30% řečiště
  - postupně likvidovány

19

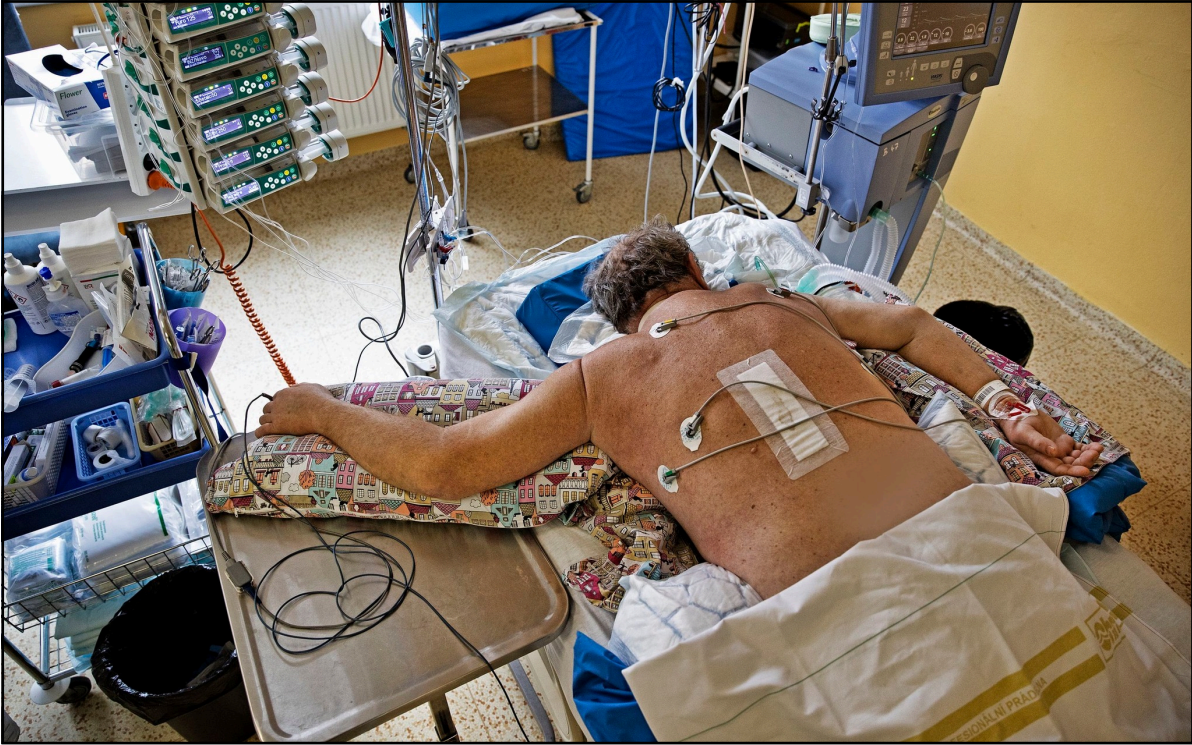

20

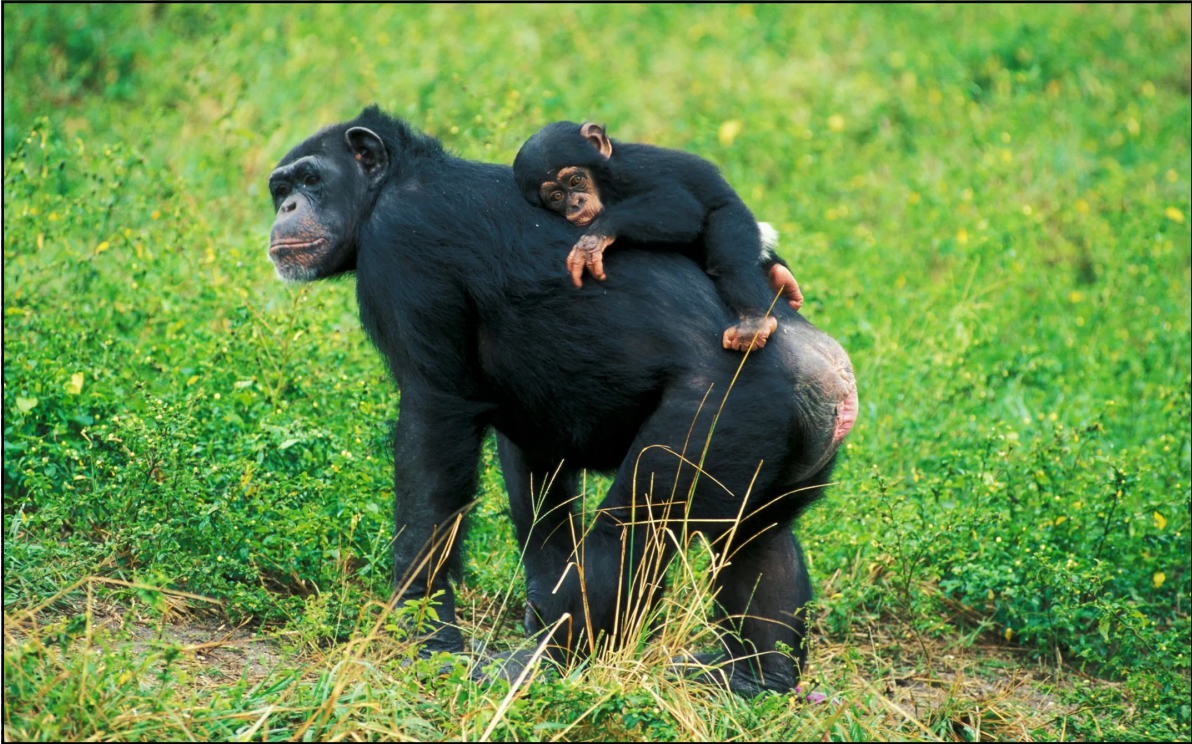
Důsledky zonality plicní hemodynamiky

- Při malém $\uparrow P_V$ nemusí $\uparrow P_a$
  - až při $P_V > P_A$ roste P_a úměrně P_V (zóna 3)
- Edém nejdřív dole (největší tlak a průtok)
- Tlak v zaklínění chceme v zóně 3
  - jinak měříme P_A místo P_V
- Umělá (přetlaková) ventilace
  - ubývá zóny 3 ve prospěch zón 1 a 2

23

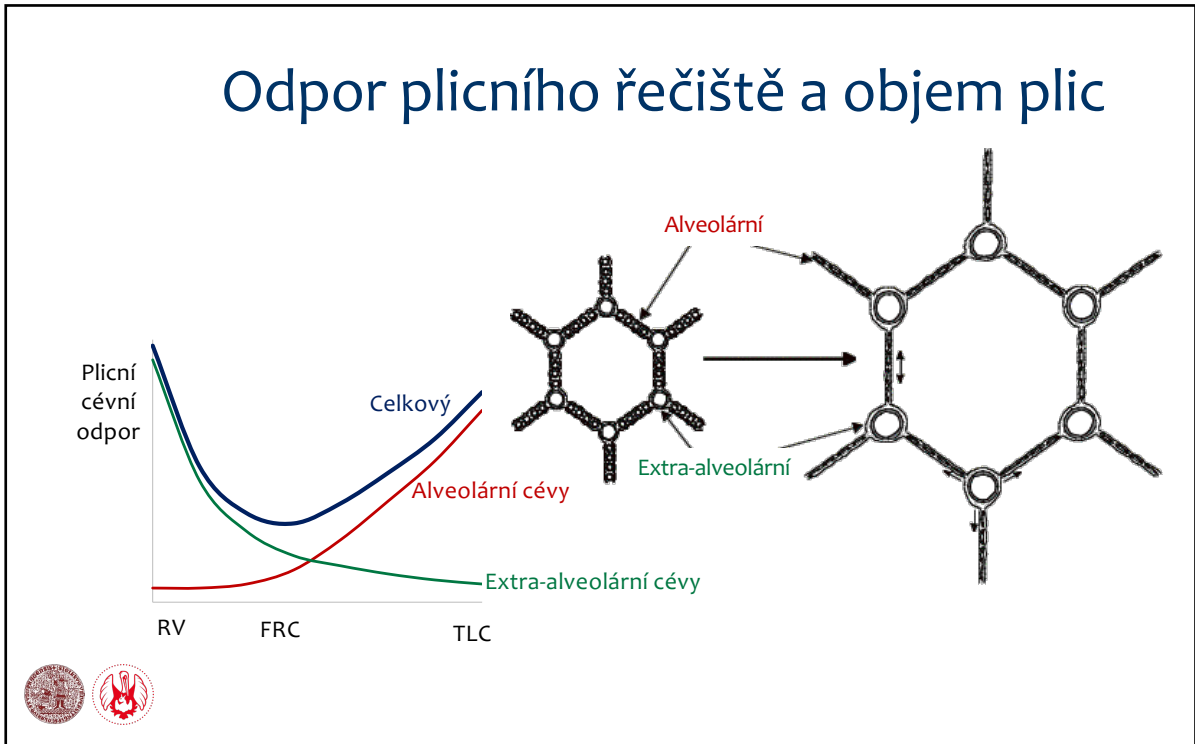

24

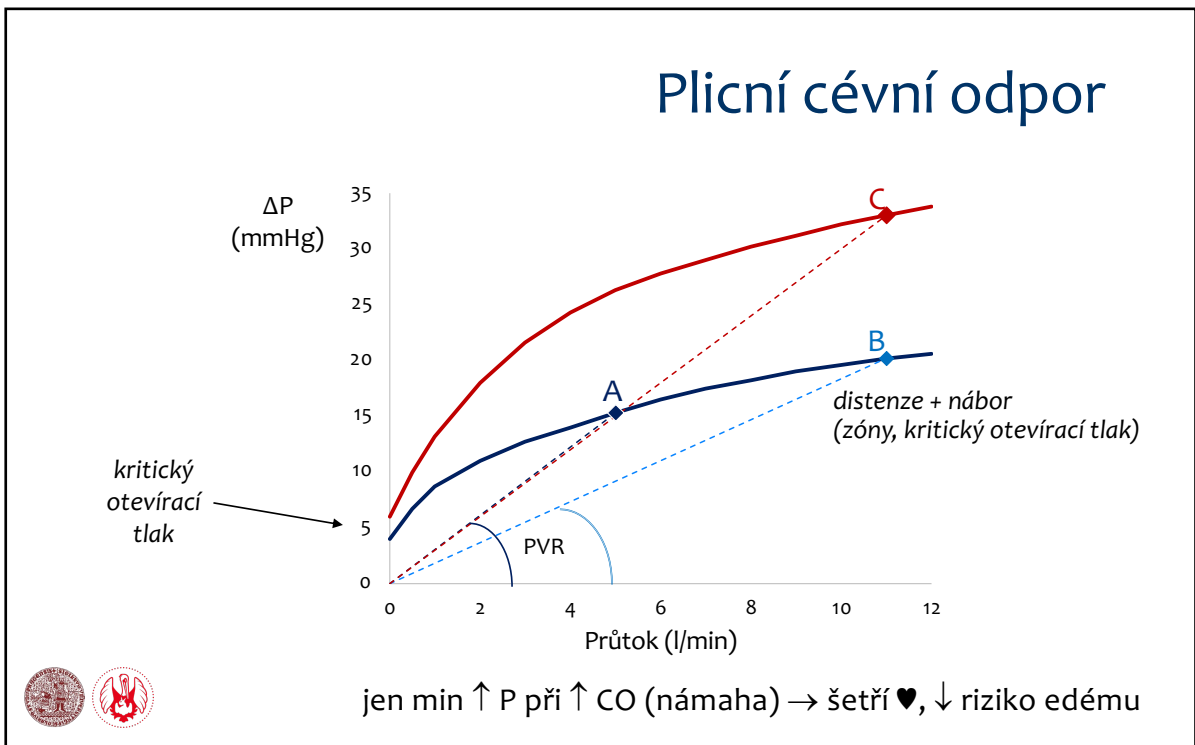

25

26

27

Regulace plicního oběhu

- Průtok = srdeční výdej
  - nervy minimálně
    - jen ↑ žilního návratu sympatikem
- Humorální vlivy
  - destičky, makrofágy, endotel,...
  - TxA_2 , PGI_2 , NO, ET, 5-HT, ROS,...
  - hl. patologie
- Lokální regulace
  - intraorgánová distribuce průtoku (udržování V/Q)

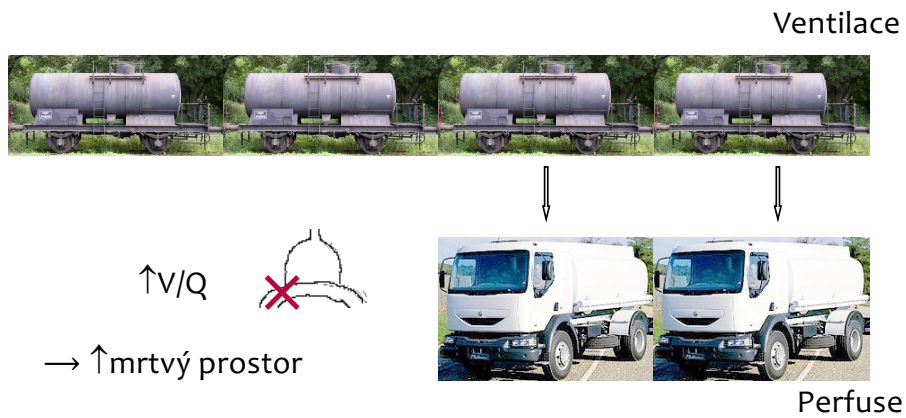
29

Poměr ventilace/perfuze ($\dot{V}/\dot{Q}$)

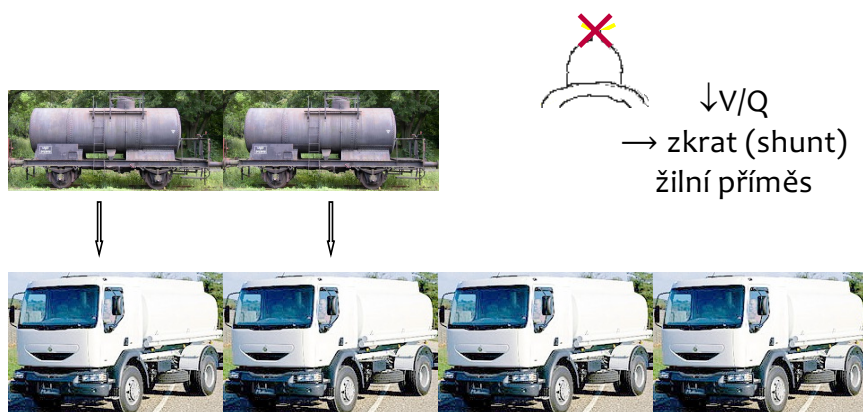
30

↑ poměr ventilace/perfuze ($\dot{V}/\dot{Q}$)

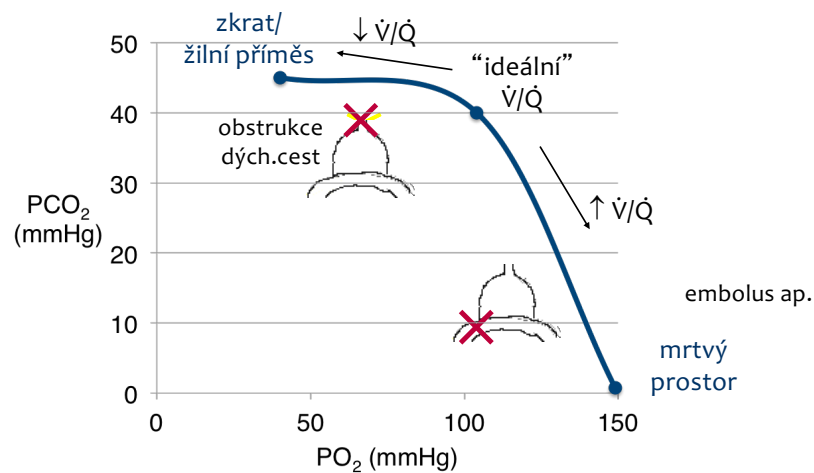
31

↓ poměr ventilace/perfuze ($\dot{V}/\dot{Q}$)

32

Rahn-Fennův diagram (lokální $P_{O_2} \times P_{CO_2}$)

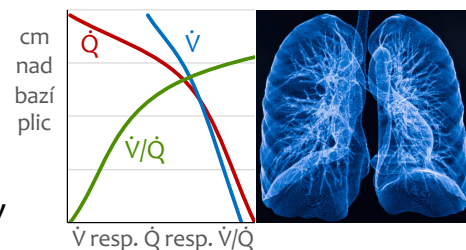

34

Nerovnoměrnost $\dot{V}/\dot{Q}$

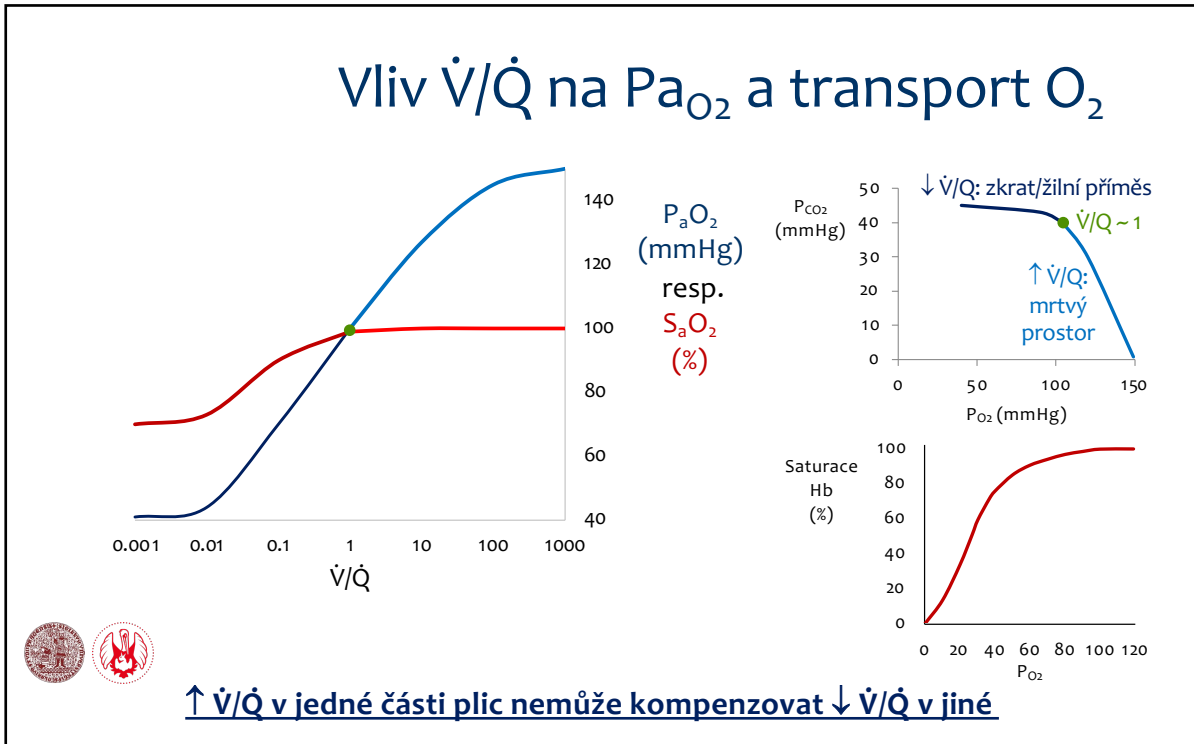
Trochu i ve zdraví

- gravitační nerovnoměrnost $\dot{Q} > \dot{V}$
- mucus, nečistoty,...
- různé rezistence a poddajnosti dýchacích cest a alveolů

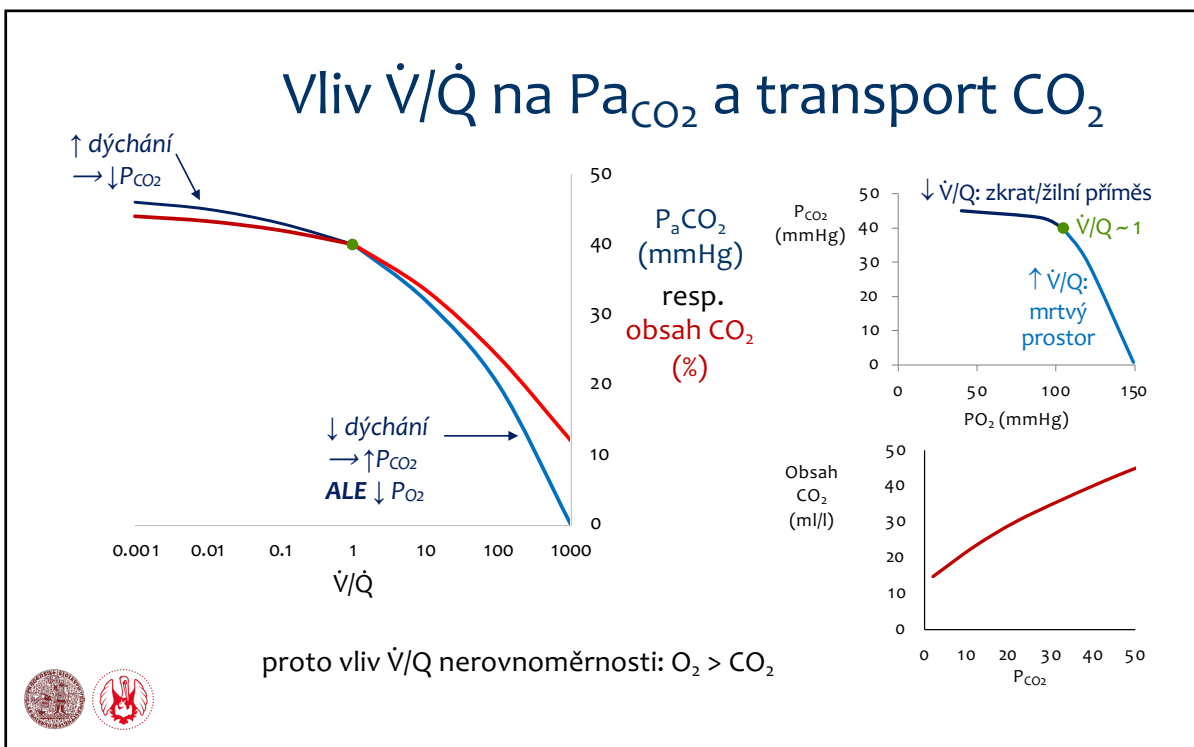

*Poměr perfuze a O_2 transportu
asi nerovnoměrný i v jiných orgánech*

35

37

38

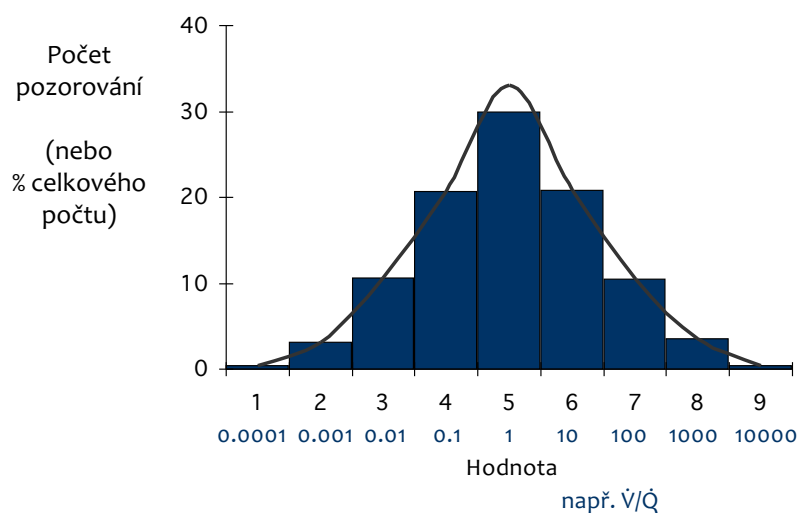
Nerovnoměrnost $\dot{V}/\dot{Q} \rightarrow \downarrow \text{PaO}_2$

- Hlavní příčina hypoxémie (a retence CO_2) při plicních nemocech
  - $\downarrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow$ žilní příměs
  - $\uparrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow \dot{Q}$ protéká jen nepostiženými částmi, tedy v nich relativně $\uparrow \dot{Q} \rightarrow$ žilní příměs

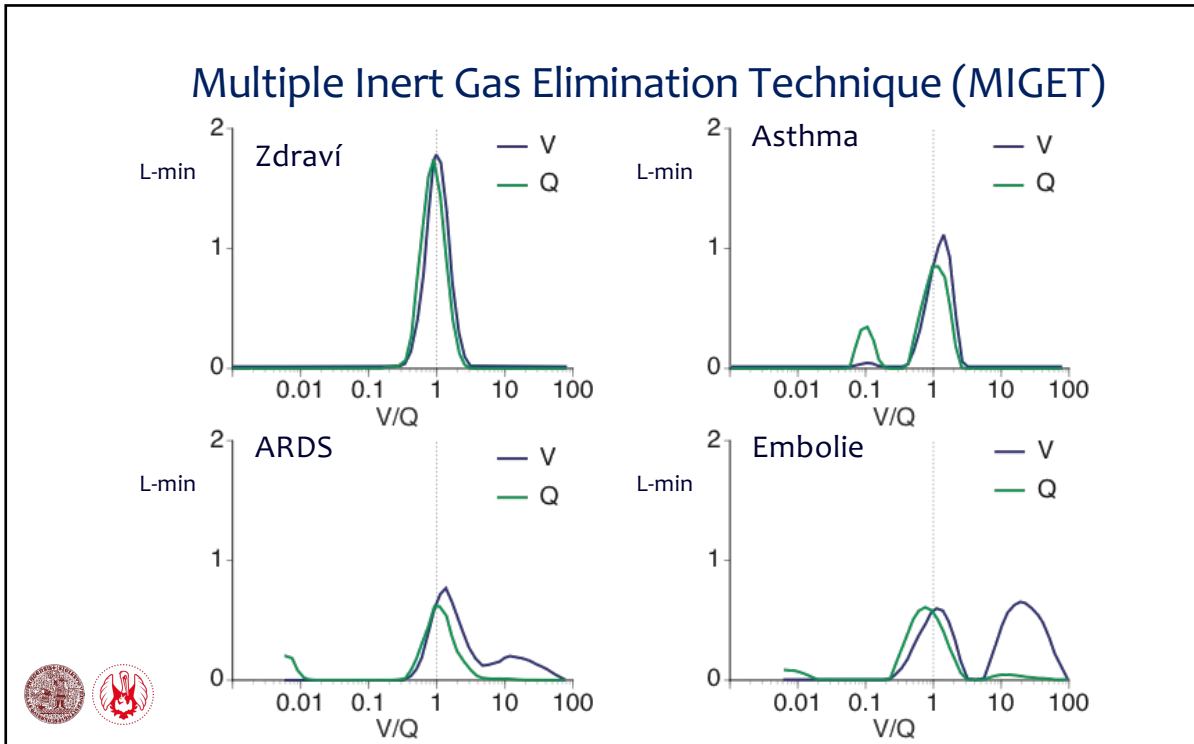

39

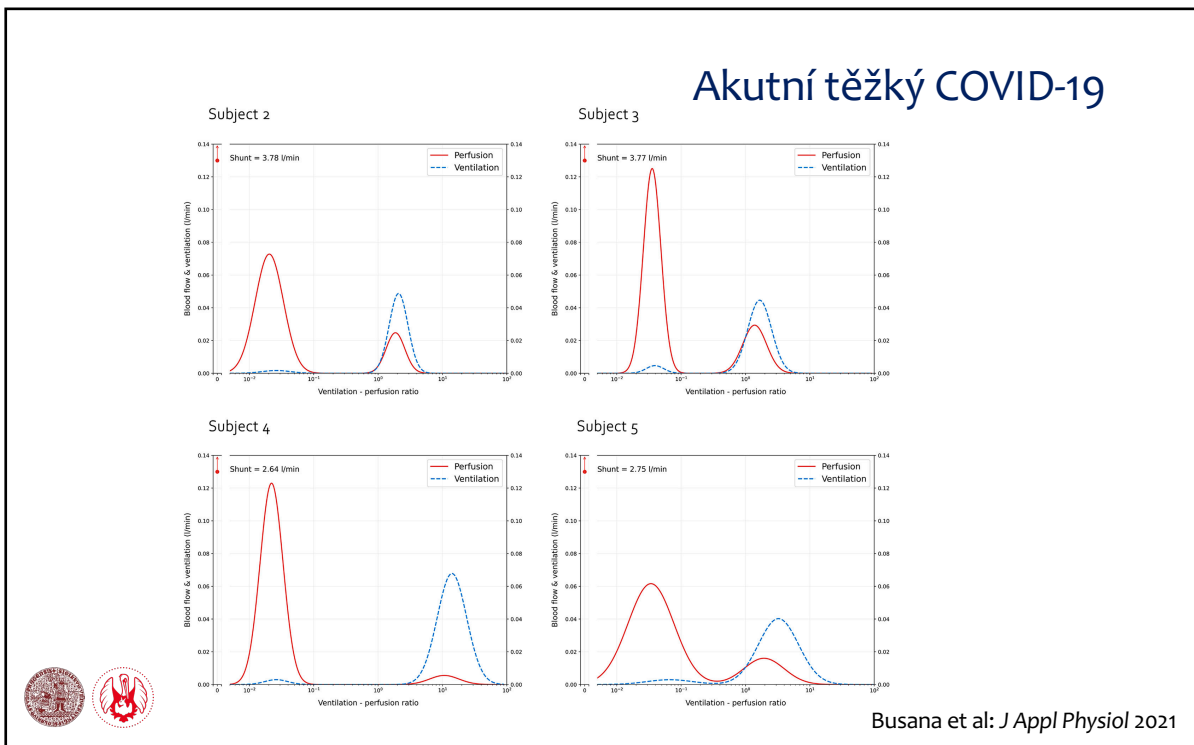
Kvantifikace nerovnoměrnosti $\dot{V}/\dot{Q}$: distribuce

41

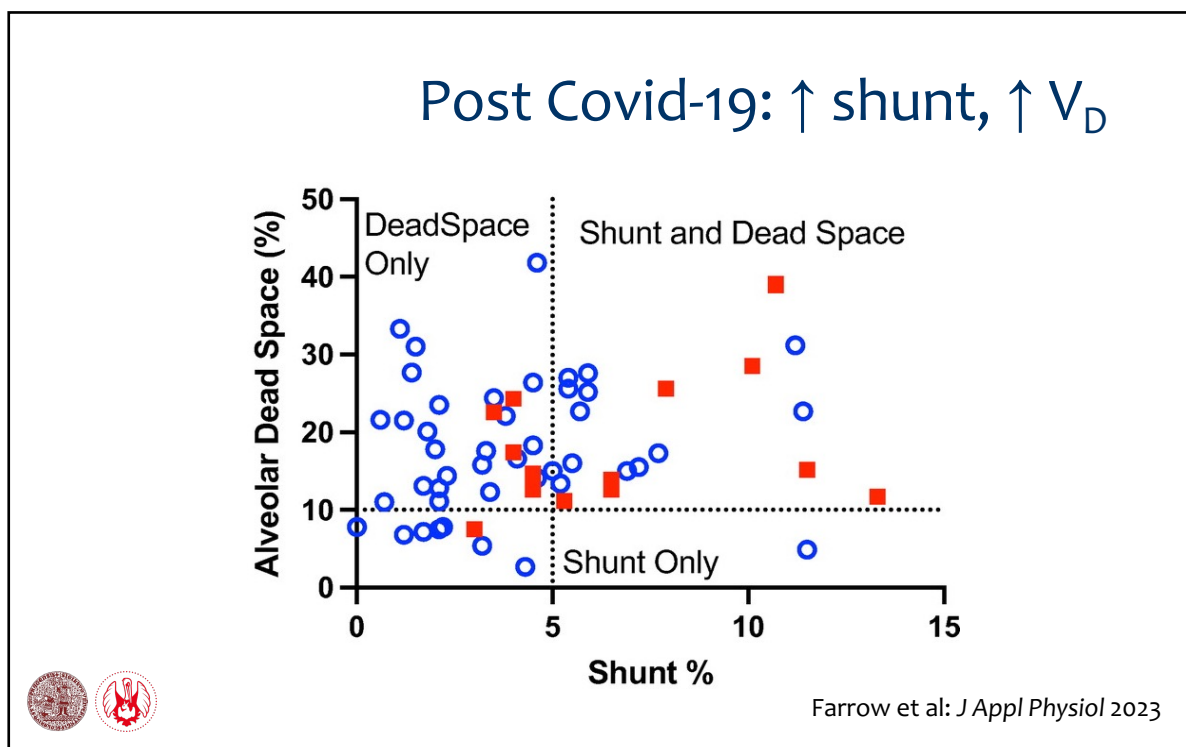

42

Busana et al: *J Appl Physiol* 2021

43

44

Jak se MIGET dělá

- I.V. roztok různě rozpustných plynů
  - ✓ Aceton (nejrozpustnější)
  - ✓ Eter
  - ✓ Enfluran
  - ✓ Cyklopropan
  - ✓ Etan
  - ✓ SF6 (nejmíň rozpustný)

- Detekce ve vydechaném vzduchu a v arteriální krvi

45

Princip MIGET

- Příměs vzduchu z mrtvého prostoru (kam se injikovaný plyn nemohl z krve dostat) “ředí” celkový exhalovaný vzduch
→ čím vyšší $\dot{V}/\dot{Q}$, tím méně injikovaného plynu je v exhalovaném vzduchu
- Příměs krve ze zkratu (kde nemohl injikovaný plyn z krve utéct) brání poklesu koncentrace injikovaného plynu v arteriální krvi
→ čím nižší $\dot{V}/\dot{Q}$, tím víc injikovaného plynu je v arteriální krvi

46

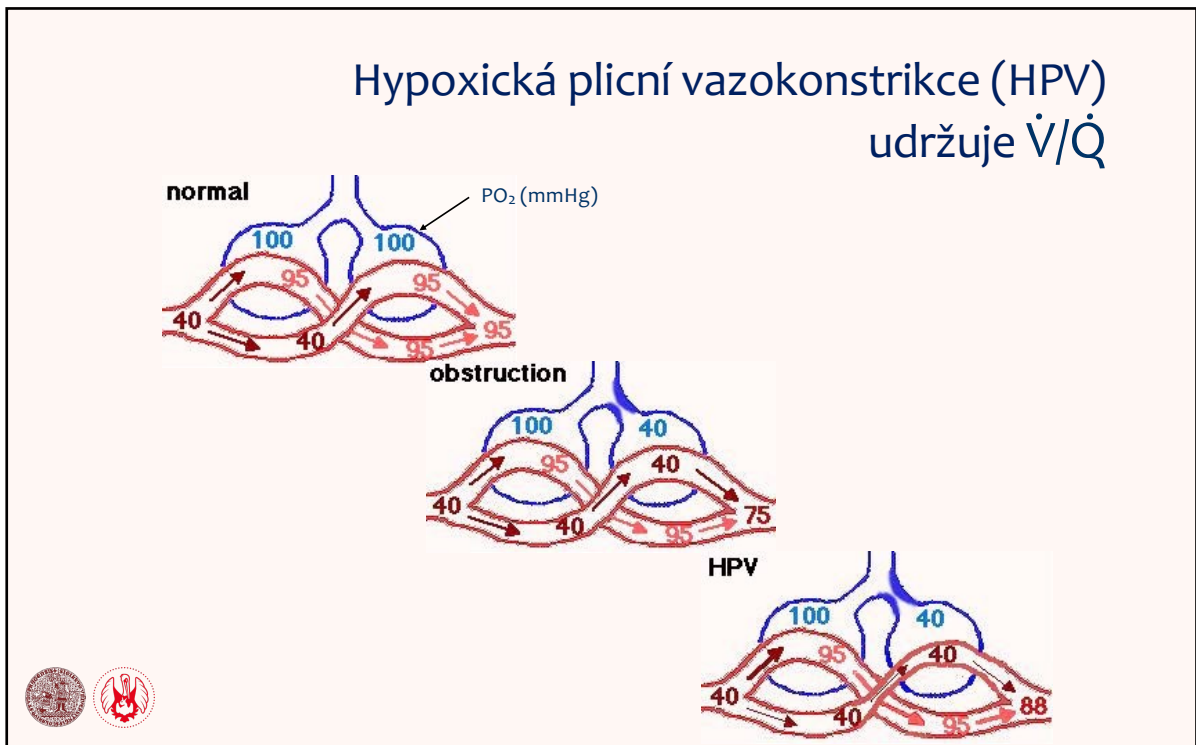
Fyziologická kompenzace nerovnoměrnosti $\dot{V}/\dot{Q}$

- $\uparrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow$ lokální hypokapnie $\rightarrow \uparrow \text{pH}$
→ lokální bronchokonstrikce - slabé
- $\uparrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow \downarrow$ surfaktant
→ $\downarrow$ poddajnost $\rightarrow \downarrow$ ventilace
- $\downarrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow \uparrow \text{CO}_2 \rightarrow \uparrow$ ventilace
➤ zlepšit $\text{CO}_2 > \text{O}_2$ (disoc. křivky)
- $\downarrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow \downarrow \text{PaO}_2 \rightarrow \uparrow \text{CO} \rightarrow \uparrow \text{PvO}_2$
➤ $\downarrow$ vliv žilní příměsi na PaO_2

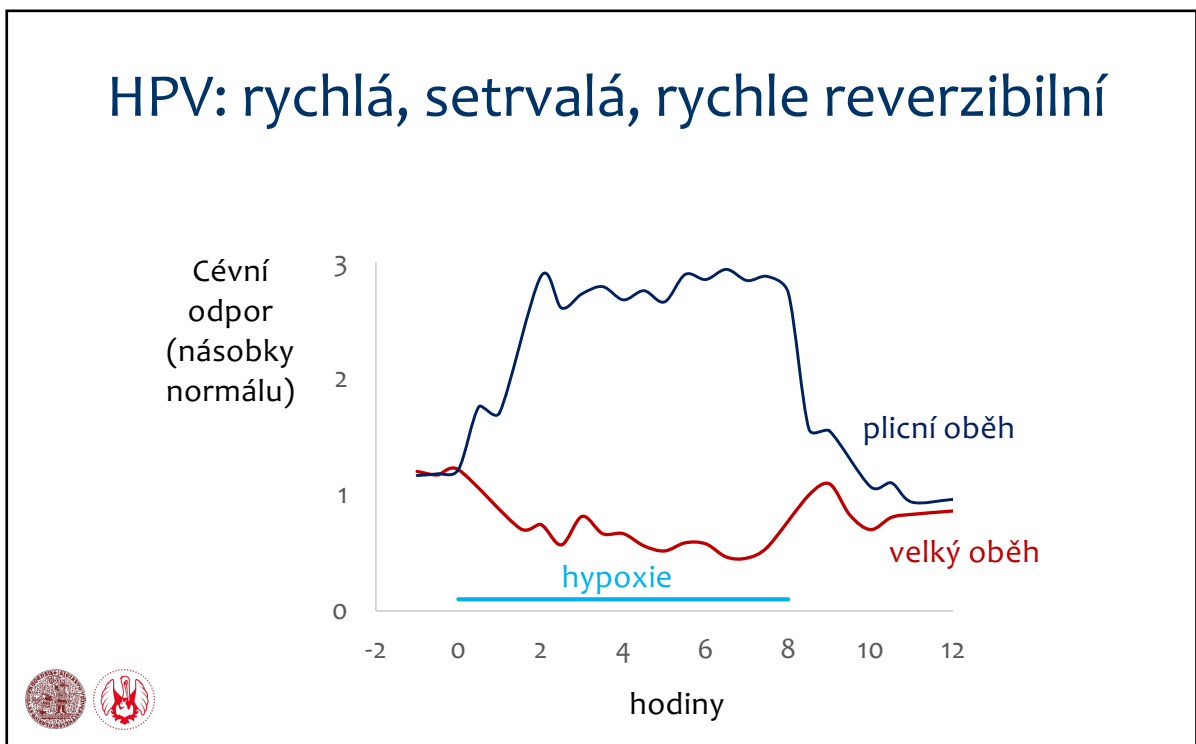

- $\downarrow \dot{V}/\dot{Q} \rightarrow$ **hypoxická plicní vazokonstrikce**

47

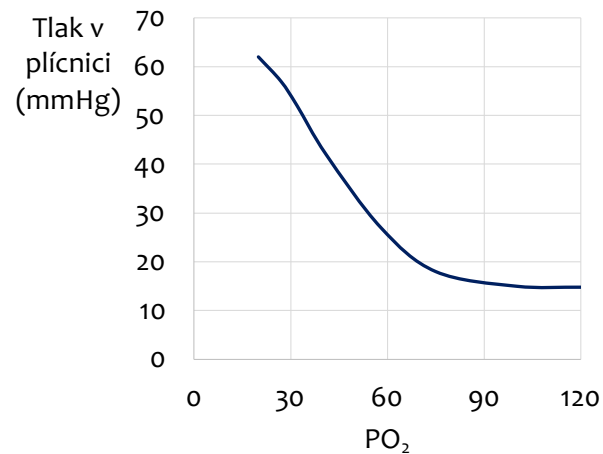

48

49

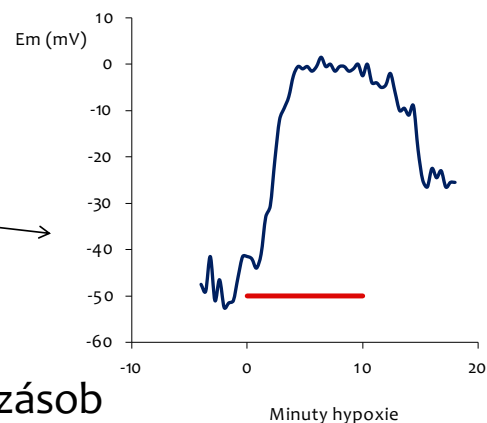
HPV: závislá na stupni hypoxie

50

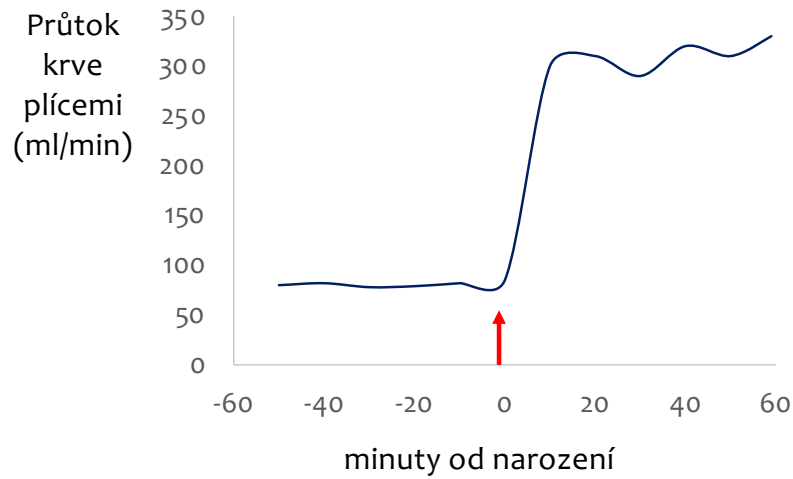
Mechanismus HPV

- Redoxní změny???
- Inhibice K⁺ kanálů
- Depolarizace →
- Aktivace Ca²⁺ kanálů (L)
- Influx Ca²⁺
- Uvolnění Ca²⁺ z intracel. zásob
- Aktivace kontraktálního aparátu

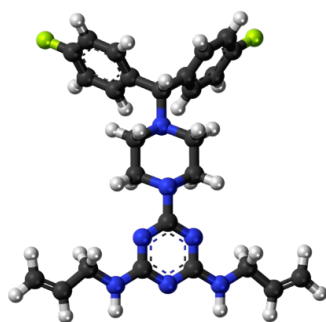
52

Průtok krve plícemi ↑ při narození

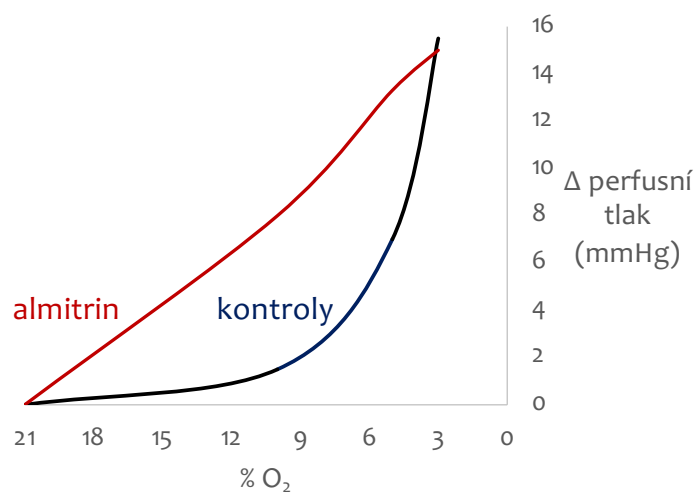

53

Almitrin zvyšuje citlivost HPV

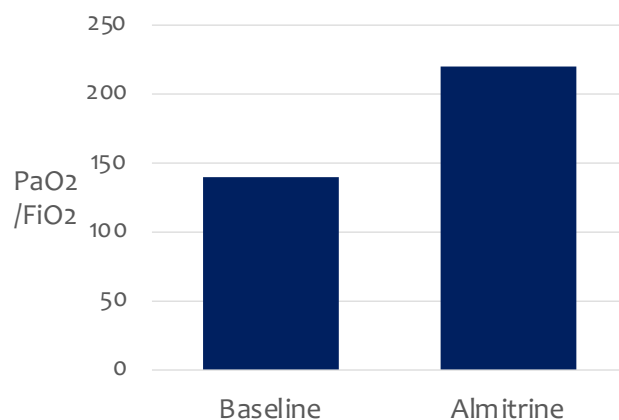
stimulant karotických tělísek

Falus, Herget, Hampl: *Eur Respir J* 1991

55

Almitrin pomáhá při COVID-19

Losser et al: *Anaesth Crit Care Pain Med* 2020

56

Filtrace v plicních kapilárách

• kapilární tlak:	7 mmHg
• negativní intersticiální tlak:	8 mmHg
• osmotický tlak intersticiální tekutiny:	14 mmHg
Σ CELKOVÁ SÍLA VEN:	29 mmHg
• osmotický tlak plasmy:	28 mmHg
Σ CELKOVÁ SÍLA DOVNITŘ:	28 mmHg
Σ Net filtrační tlak (ven):	1 mmHg
• odsáváno lymfatickým systémem	

57

Nemoci

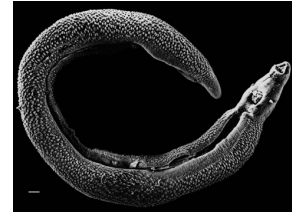
■ Plicní hypertenze

- idiopatická
- sekundární
(selhání L ♥, hypoxie [ChOPN], tromby, schistosomy,...)

■ Plicní edém

- ARDS
- kardiogenní
- HAPE

■ Plicní embolie

